EDU congress

September 18-21, 2024

INTERNATIONAL EDUCATION CONGRESS 2024

CONFERENCE PROCEEDING

TAM METİNLER KİTABI

Dicle University / Diyarbakır

Editors

Prof. Dr. Ali ERSOY

Prof. Dr. Şakir ÇINKIR

INTERNATIONAL EDUCATION CONGRESS 2024

EDUCONGRESS2024

TAM METİNLER KİTABI

Doğru Bir Eğitim:

Bilimsel, Kapsayıcı, Sürdürülebilir

18-21 EYLÜL 2024

DİCLE ÜNİVERSİTESİ

Editörler

Prof. Dr. Ali ERSOY **Prof. Dr. Şakir ÇINKIR**

Diyarbakır/Türkiye

EDU yayıncılık

Internatıonal Educatıon Congress 2024

Educongress2024

TAM METİNLER KİTABI

CONFERENCE PROCEEDINGS BOOK

e-ISBN: 978-605-72845-6-3

EDU Yayıncılık Eğitim ve Danışmanlık, Proje Yönetimi, Organizasyon, Yazılım Reklam San. Tic. Ltd. Şti.

T: 08504323714 - 0507 5875581

E: eduyayincilik@gmail.com

A: Kızılırmak Mah., Dumlupınar Bulvarı, Next Level, A Blok, Kat:4 No:3 D:10 Söğütözü/Ankara

EDUCongress 2024

KURULLAR / COMMITTESS

Kongre Onursal Başkanı / Honorary President of Congress

Prof. Dr. Kamuran Eronat, Dicle Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanları / Congress Presidents

Prof. Dr. Giray Topal, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Ali Ersoy, Anadolu Üniversitesi

Kongre Başkan Yardımcısı / Congress Vice President

Prof. Dr. Şakir Çınkır, Ankara Üniversitesi

Düzenleme Kurulu Başkanı / Congress Organizing Committee President

Prof. Dr. Fatih Yılmaz, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dekan Yardımcısı

Kongre Alan Koordinatörü / Chairman Network Coordinator

Prof. Dr. Sedef Canbazoğlu Bilici, Gazi Üniversitesi

Kongre Genel Sekreteri / Congress Secretary General

Dilek Ertuğrul, EDU Yayıncılık

Düzenleme Kurulu Üyeleri / Congress Organizing Committee Members

Prof. Dr. Abdülkadir Maskan, Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Ahmet Çoban, Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Ali Osman Alakuş, Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Behçet Oral, Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Cemal Aküzüm, Dicle Üniversitesi

Prof. Dr. Nilüfer Bekleyen, Dicle Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

Gine-Bissau Bağlamında Okuryazarlık, Dil ve Sömürgecilik Tartışmaları 1
Dil Eğitiminde Yaratıcı Yazarlık ve İletişim 11
Systematic Review of Graduate Studies on Mind and Intelligence Games Related to Problem Solving 19
Flipped Learning's Impact on Self-Regulated Skills in a Turkish Prep Program 32
Affetme İle Öz Anlayış Arasındaki İlişkide Ruminasyonun Aracı Rolü 53
Ortaöğretim Kademesindeki Öğrencilerin Youtube'dan Matematik Ders Videosu İzlemeye Yönelik Görüşleri 65
Öğretmenlerin Stres Algı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi 80
The Relationship Among Advanced EFL Learners' Aptitude Levels, Their Vocabulary Learning Achievements and Vocabulary Learning Strategies 89
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Değer Algılarının Anne ve Babaların Görüşleri Açısından İncelenmesi 96
Öğretmenlerin Eğitim Felsefesi Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından 117
İncelenmesi* 117
Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Öğretimi Özyeterlikleri ile Görüşlerinin İncelenmesi 129
Dijital Çağda Beceri Geliştirme ve Yeniden Beceri Kazanma: Eğitim Liderleri İçin Yol Haritası 150
Ortaokul Öğrencilerinin (PISA 2022) Matematik Okuryazarlık Performansları 159
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Öğrenciye Örüntü Oluşturma Becerilerinin Öğretiminde Eşzamanlı İpucu ile Sunulan Öğretimin Etkililiği 168
Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Eğitiminin Ortaokul Öğrencilerinin Bilimin Doğasına Yönelik Görüşlerine Etkisi 181
Eko-Bilimsel Düşünce Perspektifinde 5 - 6 ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Biyomimikri ve Tasarımı Açısından İncelenmesi 193
The Relationship Between Levels of Trauma After the Earthquake and Coping Strategies with Earthquake Stress Among Physical Education Teachers 224
Special Teaching Methods Self-Efficacy and Teaching Practice Course Achievement Emotion in Physical Education Pedagogical Formation Certificate Program Students 234
Yapay Zekâ Destekli Öğretim Materyallerinin Coğrafya Öğretiminde Kullanımına Yönelik Öğretmen Görüşleri 245

İlkokul Öğrencilerinin Birim Kesre Dair Düşünme Yollarının İncelenmesi ve Nicel Muhakemelerinin Geliştirilmesi 256
An Insight to Competencies: Examining Turkish EFL Teachers' Technological Proficiency 268
Eğitimde Kapsayıcılık: Stratejiler, Zorluklar ve Küresel Perspektifler 281
Comprehension of Plurals in a Second Language 299
Coğrafya Öğretim Müfredatında Afet Kavramı ve Uygulamaları 309
(Japonya Afet Müzesi Örneği) 309
4. Sınıf İngilizce ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programları Arasındaki Disiplinlerarası Uyuma İlişkin Öğretmen Görüşleri 319
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Akıcı Okuma Becerilerine Yönelik Öğretmen Görüşleri..... 343
Geri Dönüşüm Alanında Yapılan Çalışmaların Analizi; Bir Meta-sentez Çalışması360
Yükseköğretimde Dans Sanatı Eğitimi Verilen Akademik Birimler ve Kadrolarındaki Öğretim Elemanlarının İncelenmesi 385
Bilimin Doğası Konusundaki Araştırmaların Sistematik İncelemesi 404
Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımına İlişkin Ortaöğretim Öğrencilerinin Görüşleri . 445
Ortaokul Matematik Öğretmenlerinin Orantısal Akıl Yürütmeye Özgü Fark Etme Düzeyleri 456
COVID-19 Vaccine Acceptance Intention, Health Perception and Related Factors in College Students: A Cross-sectional and Correational Study 465
5. Sınıf İngilizce Dersinde Proje Tabanlı Öğretimin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi 478
Okul Öncesi Öğretmenlerinin İnovatif Düşünme Eğilimlerinin Yordayıcıları: Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi ve Mizah Davranışları 489
Matematik Öğretmen Adaylarının Gözünden Etkili Öğretmen Uygulamaları 499
Minik Bilim İnsanlarının Fen Dersinden Beklentileri: Ne Arıyorlar?..... 509
Examining Pre-service English Language Teachers' Attitudes Towards Educational Virtual Reality 519
2018 Felsefe Öğretim Programı için Okutulan 10. Sınıf İki Ders Kitabının Kavramsal Yapılarının İncelenmesi..... 530
İş, Eğitim ve Kariyer Perspektifinden YBS Mezunları: İstihdam ve Deneyimler .. 549
Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Anne Babaların İstismar Farkındalıkları ile Paylaşananababalık (Sharenting) Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi..... 560
İlkokul Öğrencilerinin Problem Çözme Sürecinde Kullandıkları Görsellerin Başarı Düzeylerine Göre İncelenmesi..... 577

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Doğayla İlişki ve Özgecilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi 597
Sınıf Öğretmenlerinin Öğrenciler ile İletişime Yönelik Tutumlarının Öğrencilerin Duygusal Stres Düzeyine Etkisi..... 614
Robotik Kodlama Eğitiminde Arduino Arabaların Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi..... 623
Öğretmen Adaylarının Üretken Yapay Zekâ Kabul Düzeyi ile Dijital Yeterlik Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 633
Çalışan Öğretmenlerin Bakış Açısından Yer Temelli Eğitim Ortamı Sunan Bir Anaokulunda Orman Uygulamaları 647
Okulöncesi Öğretmenlerinin Drama Temelinde Etkileşimli Okuma Etkinliklerinin Okul Öncesi Öğrencilerinde Değer Kazanımı 662
İlkokul 3. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitaplarının Modsal Betimlemeler Açısından İncelenmesi 675
İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilimleri Dersinde Kullandıkları Bilimsel Dilin İncelenmesi 684
Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yaratıcılık Motivasyonları Üzerindeki Etkisi 691
STAR Stratejisinin Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Öğrencilerin Matematik Problemi Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi 717
Öğretmenlerin Öğrenci Velilerine Duydukları Öfkenin Bilişsel-Motivasyonel-İlişkisel Kuram Çerçevesinde İncelenmesi 726
Öğretmenlerin Öğrencilerine Duydukları Öfkenin Bilişsel-Motivasyonel-İlişkisel Kuram Çerçevesinde İncelenmesi 734
Okul Öncesi Eğitimi Alan-Almayan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması 741
112 Sağlık Çalışanlarının Yaşam Kalitesinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi755
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen Eğitimine Yönelik Öz Yeterlilikleri ile Analitik Düşünme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 770
Lise Öğrencilerinin Okul ve Okul Müdürü Kavramlarına İlişkin Metaforik Algılarının Karşılaştırmalı İncelenmesi..... 780
Okul Dışı Öğrenme Ortamları ile Destekli Bağlam Temelli Öğrenme Yaklaşımının 9. Sınıf Öğrencilerinin Doğa ve Kimya Ünitesindeki Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi794
İlkokullar için Öğretmen Sınıf İklimi Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması..... 806

Üniversite Öğrencilerinde Özeleştirel Mükemmeliyetçilik ile Ruminasyon Arasındaki İlişkide Özşefkatin Aracı Rolü 816
Öğretim Faaliyetlerinde BT Entegrasyonu ve Dijital Okuryazarlığın Geliştirilmesine İlişkin Öğretmen Görüşleri 825
Türkçe Dersinde Öğrencilerin Bilimsel Düşünme Alışkanlıklarını Geliştirmede Yapay Zekâyı Sosyobilimsel Bir Konu Olarak Kullanma 841
2018 ve 2024 Öğretim Programlarında Çevre Eğitimi Kazanımlarının Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi 853
üzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Yürütücü Biliş Becerileri ve 21. Yüzyıl Öğrenen Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi 864
Öğretmen Adaylarının Ortaokul Fen Laboratuvarındaki Araç-Gereçleri Öğretmen Mentörlüğünde İnceleme-Düzenleme Sürecine İlişkin Görüşleri 874
Okul Yöneticilerinin Gözünden Ücretli Öğretmenlik Uygulaması 887
Farklı Branşlardaki Öğretmenlerin Küresel Isınma ve İklim Değişikliğine Yönelik Bakış Açılarının Eleştirel Düşünme Becerileriyle İncelenmesi 898
Puanlayıcılar Arası Uyum/Uzlaşma ve Puanlayıcılar Arası Güvenirliğin Farkına Yönelik Bir Bakış Açısı 917
7. Sınıf Fen Bilimleri Ders Kitabında Yer Alan Deney ve Etkinliklerin Yapılma Durumlarının Belirlenmesi 925
Açık ve Uzaktan Öğrenmede Üretken Yapay Zeka: Süreçlerin Dönüşümü 932
Ortaokul Öğrencilerinin Medya ve Sosyal Medya Algısı: Bir Metafor Analizi 941
Sistem Düşüncesi Araçlarının Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısı ve Sistem Düşüncesi Becerileri Üzerindeki Etkisi 955
Şanlıurfa İlindeki Okullarda Uygulanan Başarı İzleme, Değerlendirme ve Geliştirme (Bigep) Projesinin İyi Uygulama Örnekleri Üzerinden Değerlendirilmesi 970
Türk Müziği Eğitiminde Görme Yetersizliği Olan Bireylerin 981
Kaynak Sorununa Bir Çözüm 981
Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Özel Eğitim Mesleki Yeterlilik Modülüne Yönelik Beklentileri 989
Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Üzerindeki Ortaokul Matematik Dersi Kesirler Kavramına Yönelik Etkinliklerin Dijital Analiz Çerçevesi ile İncelenmesi 1002
Cumhuriyetten Günümüze Okul Öncesi Eğitimin Gelişimi.....1021
Öğretmenlerin Okul Müdürleriyle Yaşadıkları İletişim Sorunları Hakkındaki Görüşleri 1033
Türkiye'de Öğretmenevlerinin Gelişimi ve Mevcut Durumu 1041

Türkiye'de Eğitim Alanında Finansal Okuryazarlık Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimleri 1052
Eğitimde İhtiyaç Analizi İle İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi 1063
Göreve Yeni Başlayan Öğretmenlerin Sınıflarından Bir Kesit: Kritik Öğrenme Anlarının Doğası 1079
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Biyoloji Öğretim Programı Değerlendirmesi: Trabzon Örneği 1088
Çocuk Dergilerinde Yer Alan Fen Alanına Yönelik Bilimsel Öykülerin İncelenmesi1097
Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Hücre ve Organelleri Konusundaki Temel Kavramlara Yönelik Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi 1107
Deprem Bölgesinde Üniversite Okumak: Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Deneyimleri 1117
Görsel Sanatlar Eğitiminde Alternatif Mekanlara Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri 1133
Türkiye'de İlkokullara Yönelik Yapılan Deprem Eğitimi Araştırmalarının İncelenmesi 1149
Türkçe Ders Kitaplarındaki Hazırlık Sorularında Problem Çözme Becerisinin Görünümü 1156
Çoklu Yetersizliği Olan Çocukların Ebeveynlerinin Bakım Yükü, Algılanan Sosyal Destek ve Yaşam Doyum Düzeylerinin Belirlenmesi 1173
Çalışan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere Göre Kadın Yöneticilere Karşı Tutumunun İncelenmesi 1199
Lise Öğretmenlerinin Eleştirel Okuma Öz-Yeterlilik Algılarının İncelenmesi : Diyarbakır İli Örneği 1216
9-11 Yaş Aralığındaki Çocukların Doğa Bağlılığı Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi 1239
Türkiye'de Fen Bilimleri Eğitimi Alanında Ortaokul Düzeyinde Yapılan Ölçek Geliştirme Çalışmalarının İncelenmesi 1248
Yapay Zekanın Yaratıcı Yazma Üzerindeki Etkisine Yönelik Yapılan Çalışmaların İncelenmesi 1260
Türkiye'de Lisansüstü Tezlerde İlkokul Düzeyinde Çevre ile İlgili Yapılan Ölçme Araçlarının Sistematik İncelenmesi.....1271
"Ekip: Siberay" Adlı Çizgi Filmde Siber Zorbalık Yansımaları.....1279
İlkokul Öğrencilerinin Sınıfı Düzeyine Göre Yazma Hatalarının İncelenmesi 1288

Özel Kurum Öğretmenlerinin Öğrenme Stillerine Yönelik Görüşleri ve Derslerinde VARK Öğrenme Stilini Göz Önünde Bulundurma Durumları 1316
Rehberlik Ve Araştırma Merkezi Personelinin Zihin Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitsel Tanılama Ve Yönlendirme Süreçlerine İlişkin Görüş Ve Önerileri.....1337
Bir Materyal Geliştirme Çalışması: Milli Mücadele ve Milli Kahramanlarımız ...1344
Öğretmen Adaylarının Akademik Öz Yeterlik İnançlarının, Üstbilişsel Farkındalıkları ve Öğrenme Çeviklikleri Arasındaki İlişkide Aracı Rolünün İncelenmesi 1358
Kerem ve Dabıda'nın Doğa Maceraları: Çocuklar İçin Ekoeleştirel İletiler 1366
Öğretmenlik Meslek Kanunu Teklifine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....1377
Researchers' Opinions on the Process of Collecting Data through Interviews 1393
A Multidisciplinary Approach to Language Teaching through Movie Analysis: Perspectives from Pre-service EFL Teachers 1398
Bir Eğitim Çıkmazı Disiplin: Ödül ve Ceza.....1408
ChatGPT'nin Matematik Eğitiminde Kavramsal Anlamanın Geliştirilmesine Katkısı1419
Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları (Sakarya İli Örneği)1431
İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına Yönelik Farkındalık ve Uygulama Eğilimleri.....1445
Özengen Müzik Eğitimi Kurumlarında Verilen Keman Eğitimine Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri.....1453
Eğitimde Yapay Zekâ Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının ..1469
Görüşlerini İnceleyen Çalışmaların Analizi 1469
Yapay Zeka ve Geleneksel Teknikler ile Yapılan Plastik Atık Temalı Afiş Tasarımlarının Karşılaştırılması.....1483
Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Ebeveynlerinin Yaşam Doyumu: Sistematik Bir Alanyazın Taraması.....1499
06.02.2023 Kahramanmaraş Depremi ve Depremin Göç Üzerindeki Etkisi 1511
Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik ve Tükenmişlik Arasındaki İlişkide Okul Bağlılığının Aracı Rolünün İncelenmesi 1527
Sosyal Medya Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi 1537
Privatization and Neoliberalism in Turkey: A Study on Parents' Preferences for Private Schools 1546

Okul Öncesi Eğitimi Alan-Almayan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması[1]

Nurseba ÖZTÜRK DÖNEL[1] Muhammet Hanifi ERCOŞKUN [2]

MEB Atatürk Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirmektir. Bu amaçla araştırmacılar sınıf öğretmenleriyle görüşerek ve ilgili literatür taraması yaparak 107 tane maddeden oluşan madde havuzu oluşturmuştur. Bu maddeler 5 eğitim akademisyeni ve 2 Türk Dili uzmanı tarafından incelenmiş ve çeşitli düzeltmelerle madde sayısı 51 olarak belirlenmiştir. Taslak ölçek ön uygulamada 126 sınıf öğretmeni üzerinde test edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için 158 öğretmenden oluşan başka bir örneklem üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Son uygulamada 209 sınıf öğretmeni üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Çeşitli istatistiki teknikler kullanılarak ölçeğe son hali verilmiştir. Geçerlik ve güvenirlik katsayıları ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğuna işaret etmektedir. Geliştirilen iki formlu ölçek, toplam 41 maddeden oluşmaktadır. 19 maddeli ve 4 alt boyutlu OKİD (Okul Öncesi Eğitimi Alan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlar) ile 22 maddeli ve 3 alt boyutlu OKMİD (Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlar) ölçekleri, alt boyutları için ayrı ayrı ve genel olarak değerlendirilebilir. Hem ölçeğin tümü hem de alt boyutlar için puan artışının olması, öğrencilerin istenmeyen davranışlarının arttığını göstermektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Geliştirilen bu ölçeğin geçerliliğini incelemek amacıyla ölçek, aynı yapıyı ölçen farklı ölçekler ile karşılaştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitimi, istenmeyen davranış, sınıf eğitimi, ölçek geliştirme

A Scale Development Study for Determining Undesirable Behaviors of Students Receiving and not Receiving Preschool Education

Abstract

The aim of this study is to develop a scale for determining the undesirable behaviors of the students who received and did not receive preschool education according to the opinions of classroom teachers. For this purpose, the researchers created an item pool consisting of 107 items by interviewing classroom teachers and conducting a literature review. These items were examined by 5 education academicians and 2 Turkish Language experts and the number of items was determined as 51 with various corrections. The draft scale was tested on 126 classroom teachers in the preliminary application. Exploratory factor analysis was conducted on another sample of 158 teachers to test construct validity. In the final application, the confirmation factor analysis was carried out on 209 classroom teachers. The scale has been finalized using a variety of statistical techniques. The validity and reliability coefficients indicate that the scale is valid and reliable. The developed two-form scale consists of a total of 41 items. The 19-item, 4-subdimensional UBRP (Undesirable Behaviors of Students Receiving Preschool Education), and 22-item, 3-subdimensional UBNRP (Undesirable Behaviors of Students Not Receiving Preschool Education) scales can be scored separately for their sub-dimensions and in total. An increase in scores for both the total scale and the sub-dimensions

[1] Bu çalışma, ilk yazarın yüksek lisans tezinin bir kısmından özetlenerek hazırlanmıştır.

[1] Saltıkbey Ortaokulu Okulöncesi Öğretmeni, Erzurum, nurseba_ozturk@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-7446-2449

[2] Sorumlu Yazar. Doç. Dr.; Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Erzurum, ercoskun@atauni.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9932-3659

indicates an increase in undesirable student behavior. There are no reverse-scored items in the scale. To test the validity of this developed scale, the scale can be compared with different scales measuring the same construct.

Keywords: Preschool education, undesirable behavior, classroom education, scale development

Giriş

Hayatın ilk yıllarında kazanılan davranış ve alışkanlıkların birey hayatının bütününü etkilediği söylenebilir. Bu durumda okul öncesi eğitimi çocuğun ileriki eğitim kademelerinde ve günlük yaşantısındaki etkilerinin düşünülerek buna gereken önemin verilmesi gerektiği düşünülmektedir. Taşçı'ya (2016) göre okul öncesi eğitimi, çocuklara istendik davranışlar kazandırmanın yanı sıra onların sağlıklı, bilinçli, oto kontrolü gelişmiş ve farkındalıkları olan bireyler olmalarına katkı sağlar. Çocuklar kendi haklarını koruyabilmeyi ve başkalarının haklarına da saygı duymayı okul öncesi eğitimde öğrenmektedirler. Okul öncesi dönemde rahatlıkla kazandırılabilecek davranışlar birey hayatının ileriki zamanında yerleşik kişilik özelliklerine dönüşmektedir denilebilir. Uysal, Akbaba Altun ve Akgün (2010) ise okul öncesi dönemin, çocuğun sağlıklı gelişimine katkı sağlamasında, olumlu davranışların kazandırılması ve kalıcılığının sağlanmasında, okul ortamına karşı olumlu tutumların kazandırılmasında ve ilkokula hazır olmada tartışılmaz öneme sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Oktay (2013) çocukluk yıllarında edinilen davranışların çoğunluğunun yetişkinlik döneminde bireyin kişiliğini, davranış, inanç, alışkanlık ve değer yargılarını biçimlendirdiğini belirtmiştir. Bu dönemi, çocuğun diğer insanlar ve toplumsal kurallarla ilk karşılaşmasının gerçekleştiği sosyalleşme dönemi ve ayrıca çocuğun kendi kendinin farkına varmaya başladığı dönem olarak tanımlamaktadır. Okul öncesi eğitimde çocuklara temel beceriler kazandırılarak bağımsız hareket edebilme yetisini aşılayarak ilkokula hazır hale getirmek esastır (Taşçı, 2016). Diğer bir ifadeyle okul öncesi eğitimin amaçlarından biri de çocuğun, ilkokulda başarı sağlayabilmesi için gereken davranışları, okuma yazma öğrenmesini kolaylaştıracak kavram ve becerileri kazandırmaktır. Oktay (2013) anaokulu ile karşılaştırıldığında ilkokulun daha kurallı bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedir. Ders süresi boyunca sınıfta oturma, ihtiyaçlarını teneffüste giderme, öğretmenin isteklerini ve kendisine verilen sorumlulukları yerine getirme, kendi isteklerini erteleme zorunluluğu gibi farklılıklar öğrenciler için zor gelebilir, görüşlerini ileri sürerken, Yalman (2007) okula başlamak çocuk için karmaşık ve önemli sorumluluklar üstlenmesi gereken bir süreçtir ifadesini kullanmıştır. Sınıftan içeri ilk adımını attığında zihninde oluşabilecek olası düşüncelerin yanı sıra çocuk aynı zamanda bir takım etkenlerin oluşturduğu bir ruh halindedir. İlkokulun ilk günü anasınıfı/anaokulu gibi oyuncaklı, renkli, rahat hareket edip oyun oynayabileceği bir yer beklerken, panolar ve arka arkaya yerleştirilmiş sıraların bulunduğu, onun gözünde oyun dünyasını temsil etmeyen dört duvarlı bir sınıf ve farklı bir öğretmen ile karşılaştığında çelişki, uyum sağlayamama gibi problemler yaşaması da söz konusudur. Ayrıca okul öncesi ile ilkokuldaki programların uygulama farklılığı, fiziksel ortam farklılığı, öğretmen tutumlarının farklılığı, çocuğa verilen sorumlulukların farklılığı gibi nedenlerden dolayı çocuk daha önce anasınıfına gitmiş olsa bile birinci sınıfta sorun yaşayabilir, ifadeleriyle anasınıfı ve ilkokul ortamı arasındaki farklılıkların eğitim kademeleri arasındaki geçiş sürecindeki zorlukların kaynağı olduğu vurgulanmıştır. Bu sebeplerden dolayı sınıfta istenmeyen davranışların görülmesinin de kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Akçadağ (2016) sınıfta sıklıkla gözlenen istenmeyen öğrenci davranışlarını şu başlıklarla özetlemiştir; devamsızlık yapma veya derslere geç gelme, derse hazırlık yapmadan gelme, sınıfta sürekli konuşma, kendisine, arkadaşlarına ve eşyalarına zarar verme, hayal kurma veya dersle ilgisi olmayan şeylerle uğraşma. Yiğit (2016) ise farklı olarak bir gruplama yaparak öğrencilerde görülen istenmeyen davranışları bireysel davranışlar, öğrencinin akranları ile ilişkili davranışlar ve öğrencinin öğretmeni ile ilişkili davranışlar olmak üzere üç ana başlıkta incelemiştir; Bireysel davranışları; derse hazırlıklı gelmemek, derse ilgi göstermemek, söz istemeden konuşmak, derste başka derslerle uğraşmak, derse zamanında gelmemek, doğruyu söylememek, başarısızlıklara mazeret üretmek, gereksiz yere

konuşmak, nazik davranmamak, sıraları karalamak, argo konuşmak, kişisel temizliğine özen göstermemek, kıyafetine dikkat etmemek ve okul dışındaki istenmeyen davranışları sınıfta göstermek olarak özetlemiştir. Bu istenmeyen davranışların sonuç olarak öğretimi engellediği, öğretmenin moral ve isteğine zarar verdiği, ders içi öğretim için harcanacak olan zamanın ve çabanın büyük bir kısmını çaldığı söylenebilir. Aynı zamanda öğretmen ve öğrenci ilişkisini olumsuz yönde etkilemesinin kaçınılmaz olduğu düşünülebilir.

Bu belirtilerden hareketle bu araştırmada okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını 1. sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Böylece okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak anlaşılması ve alan yazındaki önemli bir boşluğun doldurulması amacına hizmet etmesi açısından bu araştırmanın önemli olacağı düşünülerek yapılmıştır. Sınıfta istenmeyen davranışların öğretim süreci için önemi göz önünde bulundurulduğunda, geliştirilen ölçeğin, bu konu ile ilgili yapılacak diğer araştırmalara ışık tutacağı, ilgililere önemli veriler ve alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada ilgili alanyazın ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme amaçlanmıştır. Ölçek geliştirilirken sınıf öğretmenlerine okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin davranışlarına ilişkin bir ölçme aracının hazırlanmasının amaçlandığı ifade edilmiştir. Daha sonra öğretmenlere sınıflarındaki öğrencilerin davranışlarına ilişkin düşüncelerini yazmaları için açık uçlu üç soru ("Okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerde istenmeyen davranış görülmekte midir?", "Okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin okula uyumu nasıldır?", "Okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin arkadaşlık ilişkileri nasıldır?") yöneltilmiştir. Bu üç soruya verilen cevaplara bağlı olarak ve ilgili literatür taraması yapılarak 107 maddelik bir madde havuzu hazırlanmıştır. Bu maddeler 5 eğitim akademisyenine ve 2 Türk Dili uzmanına incelettirilmiş ve çeşitli düzenlemelerle madde sayısı 51 olan taslak ölçek oluşturulmuştur. Uzman görüşlerinin alınması sonucunda yapılan düzenlemelerle maddelerin araştırılmak istenen konuyla örtüşmesi sağlanmıştır. Bir diğer ifade ile maddelere ilişkin kapsam geçerliği yapılmıştır. Taslak ölçekteki maddeler üzerinde katılımcıların cevap düzeylerini belirlemek için 5'li Likert tipi dereceleme kullanılmıştır. Bu derecelendirme "Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Kararsızım (3), Katılıyorum (4) ve Kesinlikle Katılıyorum (5)" şeklindedir.

Deneme uygulaması (Pilot çalışma)

Hazırlanan taslak ölçeğin faktör yüklerini ve maddelerin anlaşılma düzeyini belirlemek için 126 sınıf öğretmenine ön uygulama yapılmıştır. Uygulama sonucunda taslak ölçekte yer alan maddelerin düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonları hesaplanmıştır. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları incelendiğinde ölçeğin her iki formunda da ölçek puanlarının .30'un altında korelasyon veren bir değerin olmadığı görülmüştür. Bir maddede yer alan faktör yükleri arasındaki fark .10'un altında olan okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin istenmeyen davranışlar ölçeğinden 9, okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin istenmeyen davranışlar ölçeğinden ise 12 madde veri setinden çıkartılarak taslak ölçekte yer alan maddeler yeniden düzenlemiştir. Bu düzenlemeler sonucunda ölçeğin her iki formunun maddelerine son şekli verilmiştir. Daha sonra yapılan düzenlemelere bağlı olarak ölçeklerle ilgili geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 158 sınıf öğretmeni üzerinde yürütülmüştür.

Çalışma Grubu

Araştırma 3 çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Hazırlanan taslak ölçeğin faktör yüklerini ve maddelerin anlaşılma düzeyini belirlemek için ilkokul birinci sınıflarda öğretmen olarak (Erzurum ili Merkez Yakutiye ilçesinde) görev yapan 126 kişilik bir gruba ön uygulama yapılmıştır. Asıl çalışma olan ikinci çalışma grubu 158 1. sınıf öğretmeni üzerinde yürütülmüştür. Örnekleme yöntemi olarak amaçlı örneklem türlerinden olan ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. 1. sınıfta okul öncesi eğitim almış olan öğrenci okutmuş olmak ölçüt olarak kullanılmıştır. Ancak evrendeki kişi sayısı az olduğundan dolayı evrenden örneklem alma yoluna gidilmeyerek evrenin tümü çalışma örneklemi olarak kullanılmıştır. Son uygulama üçüncü çalışma grubu olan 209 1. sınıf okutmuş sınıf öğretmeni üzerinde yürütülmüştür.

Araştırmada asıl uygulamada ölçek uygulanan 1. sınıf öğretmenlerine ait bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1

Ölçek Uygulanan Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Olgusal Veriler

Demografik Değişkenler		***n***	***%***
Cinsiyet	Kadın	83	52.5
	Erkek	75	47.5
Kıdem	2-11 yıl	36	22.9
	12-20 yıl	92	58.3
	21-40 yıl	30	18.9
Mezun Olduğu Okul	Eğitim Fakültesi	104	65.8
	Diğer	54	34.2

Verilerin Analizi

Asıl çalışma olan ikinci çalışma grubu Erzurum ili Merkez Yakutiye İlçesinde bulunan 27 farklı ilkokulda görev yapan 123 1. sınıf öğretmeni ve Palandöken ilçesinde bulunan 22 adet ilkokulda görev yapan 100 tane olmak üzere toplam 223 1. sınıf öğretmeni üzerinde yürütülmüştür. Asıl uygulamadan sonra uygun olmayan, hatalı veya eksik doldurulan ölçekler veri setinden çıkartılıp diğerleri değerlendirmeye alınmıştır. Daha açık ifadeyle ölçek 223 tane sınıf öğretmenine ulaştırılmış 164 tane sınıf öğretmeninden geri dönüt alınmıştır. Bunlardan değerlendirmeye uygun olan 158'i değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada doğrulayıcı faktör analizini (DFA) yapmak için 3. bir örneklem üzerinde toplam 239 veri toplanmıştır. Ancak incelemeler sonucunda ilgili verilerin 30'unda kayıp veri olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla kayıp veriler kapsam dışı bırakılarak analizler 209 veri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler istatistiksel işlemler yapmak için bilgisayarda SPSS (Statistik Program for Social Sciences) paket programına aktarılmıştır.

Okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış ölçeğinin yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA), ölçeği başka bir çalışma grubunda test etmek için son uygulamada Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Ölçekte yer alan ifadeler için yapılacak AFA için bazı ölçütler belirlenmiştir. Bu ölçütler: Maddelerin faktör yük değerlerinin en az .30 olması (Büyüköztürk, 2012; Martin & Newel, 2004; Schriesheim & Eisenbach, 1995), bir maddede yer alan faktör yükleri arasındaki farkın en az .10 olması (Bayram, 2004; Büyüköztürk, 2012; Tavşancıl, 2019), faktörlerin öz değerinin 1'den büyük olmasıdır (Büyüköztürk, 2012; Can, 2024; Kalaycı, 2014; Shevlin & Lewis, 1999). Ölçek, okul öncesi eğitimi alan ve almayan olarak iki formlu bir yapıda olduğundan her iki ölçeğe ilişkin faktör analizi yapılırken yüksek değere sahip maddelerin bir faktörde toplanması için eksen döndürmesi yaklaşımının dik döndürme tekniklerinden varimax rotasyonu kullanılmıştır (Tavşancıl, 2019).

Bulgular

Madde Analizi Sonuçları

Okul Öncesi Eğitimi Alan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlar (OKİD) ölçeğine madde analizi yapılarak ayırıcılık gücü test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları .49 ile .67 arasında olduğu saptanmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

OKİD Ölçeği Düzeltilmiş Madde Test Korelasyonları

Madde No	*Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması*	*Madde Çıktığında Ölçek Varyansı*	*Madde Toplam Korelasyonu*	*Madde Çıktığında Ölçek Alfası*
A1	40.63	150.261	.49	.92
A8	40.90	153.693	.47	.92
A10	40.93	152.647	.56	.91
A11	41.10	153.610	.55	.91
A16	40.77	153.301	.52	.92
A22	40.54	149.385	.57	.91
A24	40.40	148.746	.59	.91
A27	40.81	149.468	.62	.91
A29	41.12	149.716	.67	.91
A30	40.56	146.802	.65	.91
A32	40.86	147.335	.75	.91
A34	41.06	154.086	.59	.91
A35	40.81	148.569	.67	.91
A37	40.88	153.651	.61	.91
A40	41.01	151.284	.63	.91
A41	41.06	152.984	.63	.91
A42	40.41	150.218	.52	.92
A45	40.84	150.019	.63	.91
A51	40.58	148.684	.60	.91

Okul Öncesi Eğitim Almayan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlar (OKMİD) ölçeğine madde analizi yapılarak ayırıcılık gücü test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları .37 ile .80 arasında olduğu saptanmıştır. Analize ilişkin sonuçlar Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

OKMİD Ölçeği Düzeltilmiş Madde Test Korelasyonları

Madde No	*Madde Çıktığında Ölçek Ortalaması*	*Madde Çıktığında Ölçek Varyansı*	*Madde Toplam Korelasyonu*	*Madde Çıktığında Ölçek Alfası*
M5	56.65	313.77	.58	.95
M6	56.64	314.56	.56	.95
M9	57.16	305.07	.79	.95
M10	57.02	308.64	.73	.95
M11	57.22	310.26	.67	.95
M12	57.02	307.92	.75	.95
M13	57.25	308.86	.77	.95
M14	56.92	309.31	.69	.95
M17	56.98	307.06	.75	.95
M18	57.11	309.41	.74	.95
M20	57.14	304.89	.75	.95
M21	56.64	320.99	.37	.96
M29	57.36	306.33	.78	.95
M31	56.86	306.82	.73	.95
M32	56.98	305.43	.76	.95

M36	57.03	308.42	.72	.95
M40	57.09	305.32	.80	.95
M41	57.11	305.19	.78	.95
M46	56.62	311.64	.60	.95
M47	56.81	310.76	.65	.95
M50	56.81	307.20	.71	.95
M51	56.95	308.11	.73	.95

Faktör Analizi

OKİD ölçeğine ilişkin faktör yapısının incelenmesi: OKİD ölçeğine ilişkin deneme grubuna yapılan uygulama sonucunda kalan 42 maddenin faktör yapısını belirlemek amacıyla AFA yapılmıştır. Temel bileşenler analizi sonucunda öz değeri 1.00'ın üzerinde olan 9 faktörlü bir yapı içerdiği görülmüştür. Bu yapının varyansın %70.65'ini açıklamaktadır. Scree plot (öz değer) grafiğinin dördüncü faktörden sonra yatay bir düzlemde devam etmesi nedeniyle faktör yapısının dört olması tercih edilmiştir. Faktörlerin yapısının daha iyi anlaşılması için dik döndürme tekniklerinden varimax yönteminin uygulanmasına karar verilmiştir. Varimax dik döndürme tekniğinin kullanılmasından sonra birden fazla faktörde yer alan maddeler ve faktör yükleri arasındaki fark .10'dan az olan maddeler analiz sürecine dahil edilmemiştir. Bu işlem sonucunda 23 madde veri setinden çıkartılmıştır. Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak yapılan AFA sonucunda öz değerleri 1'den büyük olan 4 faktörlü ve 19 maddeli bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Örneklemden toplanan verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla KMO ve Barlett testleri yapılmıştır. Ölçek için yapılan KMO .91 ve Barlett testi $\chi 2$ değeri ise 1484.97 ($p< .001$) olarak bulunmuştur. KMO ve Barlett testleri sonucu, verilerin AFA yapılması için uygun olduğunu işaret etmektedir (Büyüköztürk, 2012).

AFA sonucunda OKİD ölçeği için toplam varyansın %63.46'sını açıklayan dört faktörlü yapı elde edilmiştir. Bu ölçeğe ilişkin faktörlerden ilki sekiz maddeden oluşmaktadır (29, 32, 34, 35, 37, 40, 41 ve 45). Maddelerin yük değerlerinin .52 ile .84 arasında farklılaştığı gözlenmiştir. Ölçekteki toplam varyansın %42.87'sini açıklayan bu faktör öğretimi engelleyen istenmeyen davranışlar (ÖEİD) olarak ifade edilmiştir. Ölçekteki ikinci faktör dört maddeden oluşmaktadır (22, 24, 30, 42). Bu faktördeki maddelerin yük değerlerinin .60 ile .78 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçekteki toplam varyansın %8.39'unu açıklayan bu faktör öğrencinin kişisel özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar (ÖKÖKİD) olarak isimlendirilmiştir. Ölçekteki üçüncü faktör ise dört maddeden oluşmaktadır (11, 16, 27, 51). Bu faktördeki maddelerin yük değerleri ise .59 ile .77 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %6.98'ini açıklayan bu faktör ise öğrencinin öğretim sürecine katılmasını engelleyen istenmeyen davranışlar (ÖSKİD) olarak adlandırılmıştır. Ölçekteki dördüncü faktör ise üç maddeden oluşmaktadır (1, 8, 10). Bu faktördeki maddelerin yük değerleri ise .57 ile .73 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %5.22'sini açıklayan bu faktör ise öğrencinin çevresine zarar veren istenmeyen davranışlar (ÖÇZİD) olarak belirtilmiştir. OKİD ölçeği alt boyutlar için ayrı ayrı ve genel olarak değerlendirilebilir. Hem ölçeğin tümü hem de alt boyutlar için puan artışı öğrencilerin istenmeyen davranışlarının arttığını göstermektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin istenmeyen davranışları için OKİD ölçeğine ilişkin döndürülmüş faktör yükleri ve açıkladığı varyans oranları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Okul Öncesi Eğitimi Alan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlar Ölçeğinin Döndürülmüş Bileşenler Tablosu

Madde No	Alt Boyutlar			
	1	*2*	*3*	*4*
A40	.84			
A35	.75			
A41	.75			
A34	.68			
A37	.65			
A32	.64			
A29	.56			
A45	.52			
A42		.78		
A24		.77		
A22		.76		
A30		.60		
A11			.77	
A27			.69	
A51			.64	
A16			.59	
A1				.73
A10				.70
A8				.57
Toplam Varyans	%42.87	%8.39	%6.98	%5.22

Tablo 4'te verilen döndürülmüş bileşenler tablosuna göre, 1. faktörde sekiz, 2. faktörde dört, 3. faktörde dört ve 4. faktörde üç maddenin bulunduğu gözlenmektedir. Ölçekte yer alan 19 maddeye ilişkin faktör yük değerleri .52 - .84 arasında değişmektedir.

Öz değer grafiği incelendiğinde dördüncü faktörden sonra düşüşün azaldığı ve yatay bir görünüm içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum üçüncü faktörden sonra faktörlerin varyansa olan katkısının birbirine çok yakın olduğunun bir işareti olarak görülebilir. Dolayısıyla öz değeri 1'in üzerinde olan 19 maddelik dört faktörlü yapı ortaya çıktığı söylenebilir (Şekil 1).

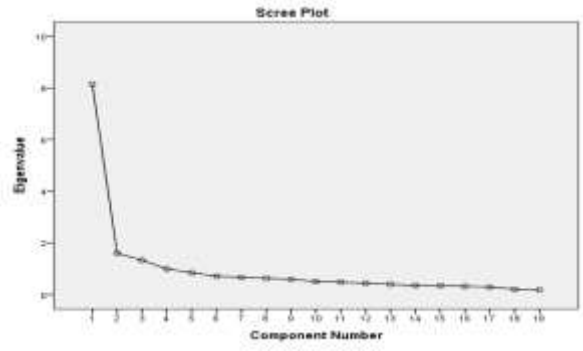

Şekil1. *OKİD Ölçeği'ne Ait Öz Değer Grafiği.*

OKMİD ölçeğine ilişkin faktör yapısının incelenmesi: OKMİD ölçeğine ilişkin deneme grubuna yapılan uygulama sonucunda kalan 39 maddenin faktör yapısını belirlemek amacıyla AFA yapılmıştır. Temel bileşenler analizi sonucunda öz değeri 1.00'ın üzerinde olan 5 faktörlü bir yapı

içerdiği görülmüştür. Bu yapı varyansın %69.17'sini açıklamaktadır. Scree plot (öz değer) grafiğinin üçüncü faktörden sonra yatay bir düzlemde devam etmesi nedeniyle faktör yapısının üç olması tercih edilmiştir. Faktörlerin yapısının daha iyi anlaşılması için dik döndürme tekniklerinden varimax yönteminin uygulanmasına karar verilmiştir. Varimax dik döndürme tekniğinin kullanılmasından sonra birden fazla faktörde yer alan maddeler ve faktör yükleri arasındaki fark .10'dan az olan maddeler analiz sürecine katılmamıştır. Bu işlem sonucunda 17 madde veri setinden çıkartılmıştır. Varimax dik döndürme tekniği kullanılarak yapılan AFA sonucunda öz değerleri 1'den büyük olan 3 faktörlü ve 22 maddeli bir yapı ortaya çıkarılmıştır. Örneklemden toplanan verilerin faktör analizine uygunluğunu test etmek amacıyla KMO ve Barlett testleri yapılmıştır. Ölçek için yapılan KMO .94 ve Barlett testi $\chi 2$ değeri ise 2538.36 ($p< .001$) olarak bulunmuştur. KMO ve Barlett testleri sonucu verilerin AFA yapılması için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2012).

AFA sonucunda OKMİD toplam varyansın %66.30'unu açıklayan üç faktörlü yapı elde edilmiştir. Bu faktörlerin birincisi on maddeden oluşmaktadır (9, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 18, 20, 29). Bu faktördeki maddelerin yük değerlerinin .58 ile .80 arasında farklılaştığı gözlenmiştir. Ölçekteki toplam varyansın %54.91'ini açıklayan bu faktör öğrencinin çevresini olumsuz etkileyen istenmeyen davranışlar (ÖÇEİD) olarak ifade edilmiştir. Ölçekte yer alan ikinci faktörde dokuz madde yer almaktadır (31, 32, 36, 40, 41, 46, 47, 50, 51). Bu faktördeki maddelerin yük değerlerinin .60 ile .79 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçekteki toplam varyansın %6.32'ini açıklayan bu faktör öğretim sürecini aksatan istenmeyen davranışlar (ÖSAİD) olarak isimlendirilmiştir. Ölçekte yer alan üçüncü faktör ise 3 maddeden oluşmaktadır (5, 6, 21). Bu faktördeki maddelerin yük değerleri ise .62 ile .72 arasında değişmektedir. Ölçeğin toplam varyansının %5.08'ini açıklayan bu faktör ise öğrencinin sosyal-duygusal özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar (ÖSDİD) olarak adlandırılmıştır. OKMİD alt boyutlar için ayrı ayrı ve genel olarak değerlendirilebilir. Hem ölçeğin tümü hem de alt boyutlar için puan artışı öğrencilerin istenmeyen davranışlarının arttığını göstermektedir. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin istenmeyen davranış ölçeğine ilişkin döndürülmüş faktör yükleri ve açıkladığı varyans oranları Tablo 5' te verilmiştir.

Tablo 5

Okul Öncesi Eğitimi Almayan Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlar Ölçeğinin Döndürülmüş Bileşenler Tablosu

Madde No	Alt Boyutlar		
	1	*2*	*3*
M9	.77		
M10	.69		
M11	.68		
M12	.58		
M13	.75		
M14	.80		
M17	.74		
M18	.72		
M20	.72		
M29	.65		
M31		.60	
M32		.64	
M36		.68	
M40		.71	
M41		.71	
M46		.70	
M47		.79	
M50		.60	
M51		.66	
M5			.62
M6			.70

M21			.72
Toplam Varyans	%54.91	%6.32	% 5.08

Tablo 5'te verilen döndürülmüş bileşenler tablosuna göre, 1. faktörde on, 2. faktörde dokuz ve 3. faktörde üç maddenin bulunduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan 22 maddeye ilişkin faktör yük değerleri .58 - .80 arasında değişmektedir.

Öz değer grafiği incelendiğinde üçüncü faktörden sonra düşüşün azaldığı ve yatay bir görünüm içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum üçüncü faktörden sonra faktörlerin varyansa olan katkısının birbirine çok yakın olduğunun bir işareti olarak görülebilir. Dolayısıyla öz-değeri 1'in üzerinde olan 22 maddelik üç faktörlü yapı ortaya çıktığı söylenebilir (Şekil 2).

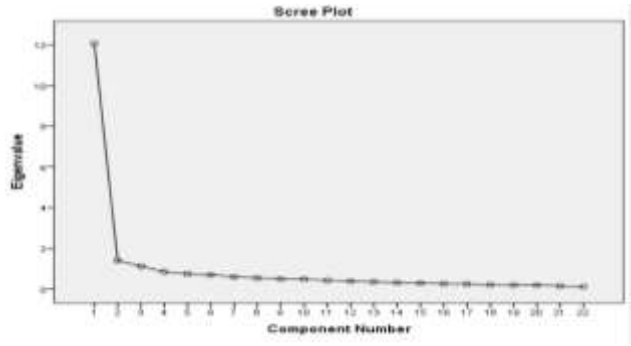

Şekil 2. *OKMİD Ölçeği'ne Ait Öz Değer Grafiği.*

Ölçeklere ilişkin bir başka yapı geçerliği ölçütü olarak okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranışlar puan ortalamalarının karşılaştırılmıştır. Bu analiz için ilişkisiz örneklemler için t testi kullanılmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Ölçeklere İlişkin İlişkisiz Örneklemler İçin t testi

Ölçekler	*n*	$\bar{x}$	*Ss*	*t*	*p*
OKİD ölçeği	158	43.25	12.96	-9.03	**.00***
OKMİD ölçeği	158	59.34	18.26		

p<.05

Tablo 6 incelendiğinde okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin alan öğrencilere göre istenmeyen davranışlarında anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmektedir. Bu sonuç her iki ölçeğinde birbirinden farklılaştığını göstermektedir. Dolayısıyla yapı geçerliğinin sağlandığı söylenebilir.

Güvenirlik ve Geçerlik

Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçme aracının ön uygulaması yapıldıktan sonra elde edilen veriler bilgisayarda SPSS paket programına aktarılmıştır. Güvenirlik analizinde Cronbach Alfa Katsayısından faydalanılmıştır. Bunun için öncelikle faktör bazında değişkenlerin güvenirliği araştırılmış, daha sonra tüm ölçeğin güvenirliği test edilmiştir. Güvenirliği olumsuz etkileyen maddeler ölçekten çıkarılarak değerlendirme dışı bırakılmıştır. Değerlendirme sonucunda OKİD ölçeğinde alt boyutlar için Cronbach Alfa değeri sırasıyla; öğretimi engelleyen istenmeyen davranışlar (ÖEİD) alt boyutu için .91, öğrencinin kişisel özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar (ÖKÖKİD) alt boyutu için .82, öğrencinin öğretim sürecine katılmasını engelleyen istenmeyen davranışlar (ÖSKİD) alt boyutu için .79, öğrencinin çevresine zarar veren istenmeyen davranışlar (ÖÇZİD) alt boyutu için .66 olarak bulunmuştur. Okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin istenmeyen davranışlar (OKİD) ölçeğinin tümü için ise Cronbach Alfa değeri .93 olarak bulunmuştur.

Okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin istenmeyen davranışlar (OKMİD) ölçeğinde alt boyutlar için Cronbach Alfa değeri sırasıyla; öğrencinin çevresini etkileyen istenmeyen davranışlar (ÖÇEİD) alt boyutu için .94, öğretim sürecini aksatan istenmeyen davranışlar (ÖSAİD) alt boyutu için .93, öğrencinin sosyal duygusal özelliklerinden kaynaklanan istenmeyen davranışlar (ÖSDİD) alt boyutu için .68 olarak bulunmuştur. Okul öncesi eğitimi almayan öğrencilerin istenmeyen davranışlar (OKMİD) ölçeğinin tümü için ise Cronbach Alfa değeri .92 olarak bulunmuştur.

OKİD ve OKMİD ölçeğinin iç tutarlık katsayıları

OKİD ölçeğinin iç tutarlık güvenirlik katsayısı .92, iki yarı güvenirlik katsayısı ise .87 olarak saptanırken, OKMİD ölçeğinin iç tutarlık güvenirlik katsayısı .96, iki yarı güvenirlik katsayısı ise .92 olarak saptanmıştır. OKİD ölçeğinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü alt boyutlar için iç tutarlık güvenirlik değerleri sırasıyla .90, .82, .79 ve .64 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının iki yarı güvenirlik katsayıları yine sırasıyla .89, .80, .77 ve .71 olarak belirlenmiştir. OKMİD ölçeğinin birinci, ikinci ve üçüncü alt boyut için iç tutarlık güvenirlik değerleri sırasıyla .94, .93 ve .67 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının iki yarı güvenirlik katsayıları yine sırasıyla .93, .89 ve .53 olarak belirlenmiştir.

Madde analizi

OKİD ölçeğinin madde analizi yapılarak ayırıcılık gücü test edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları .49 ile .67 arasında olduğu, OKMİD ölçeğinin madde analizi yapılarak ayırıcılık gücü test edilerek, yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları .37 ile .80 arasında olduğu saptanmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi

İlk olarak normallik analizi yapılmış ve çarpıklık ile basıklık değerleri kontrol edilmiştir. Normallik analizi, hem toplam madde puanı hem de tek tek maddeler üzerinden yapılmıştır. Çarpıklık ile basıklık değerlerinin +1 ile -1 arasında olması ideal olarak belirtilse de +2 ile -2 arasındaki değerlerin de normallik varsayımı için kabul edilebilir olduğu ifade edilmektedir (George & Mallery, 2010). Buradan hareketle tüm çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olduğu, yani verilerin normal dağılım sergilediği tespit edilmiştir.

Okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranışlarını belirlemeye yönelik hazırlanan ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla iki adet birinci düzey DFA yapılmıştır. Her iki ölçek için gizil değişkenlerin gözlenen değişkenleri açıklama durumuna yönelik olan t katsayılarının anlamlı olduğu belirlenmiştir. Uyum indekslerinden biri olan RMSEA değerinin kabul edilebilir aralıkta olmaması sebebiyle modifikasyon önerileri gözden geçirilmiştir. Bu kapsamda OKİD için 40 ile 41. maddeler; OKMİD için 40 ile 41 ve 46 ile 47. maddeler arasında modifikasyon işlemi gerçekleştirilmiştir. Modifikasyon sonrasında ölçeklerin RMSEA katsayıları kabul edilebilir değerlere gerilemiştir (.076 ve .080). Daha sonra Standardized Solution değerlerine bakılarak faktör yükleri incelenmiştir. İncelemeler sonucunda .30'un altında faktör yükü olmadığı için maddelerden hiçbiri ölçeklerden çıkarılmamıştır. Bahsi geçen faktör yüklerinin OKİD için .63 ile .81 ve OKMİD için .63 ile .83 arasında değişkenlik gösterdiği saptanmıştır. Bununla birlikte OKİD'e ait uyum değerleri (x2/sd= 2.19; NFI= .94; NNFI= .96; CFI= .97; IFI=.97; RFI= .93; RMR= .06; SRMR= .05; RMSEA= .076) ölçeğin bu araştırmanın örneklemi için uygun olabileceğine işaret etmektedir. Benzer şekilde OKMİD'e ait uyum değerleri (x2/sd= 2.32; NFI= .96; NNFI= .97; CFI= .98; IFI=.98; RFI= .96; RMR= .06; SRMR= .05; RMSEA= .080) ölçeğin bu çalışmanın örneklemi için geçerliğine kanıt niteliğindedir (Meydan & Şeşen, 2015; Schermelleh-Engel vd., 2003). Diğer taraftan OKİD'in Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı toplam ölçek için .92 olarak, OKMİD için .95 olarak hesaplanmıştır. Bu verilerden yola çıkarak doğrulanan ölçeklerin güvenilir olduğu sonucuna varılabilir. Ölçeklere yönelik gerçekleştirilen path diyagramları sırasıyla Şekil 3 ve Şekil 4'te sunulmuştur.

Şekil 3. *OKİD'e Ait Path Diyagramı*

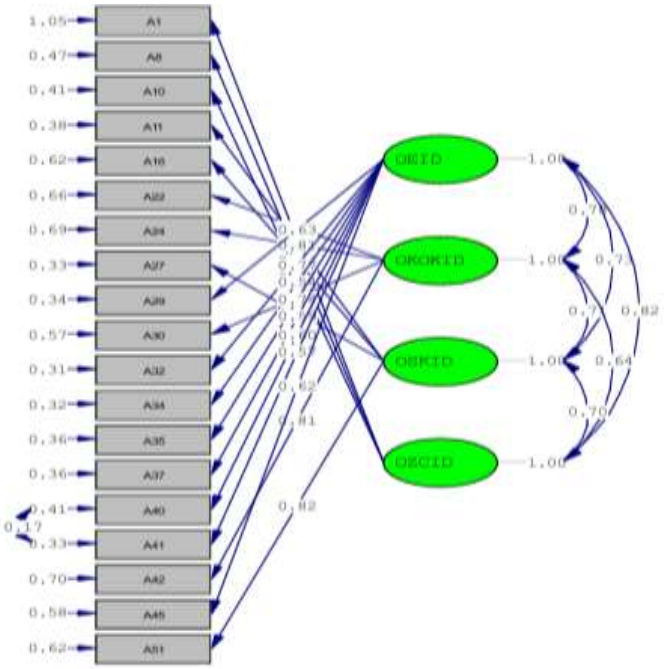

Chi-Square=317.21, df=145, P-value=0.00000, RMSEA=0.076

Şekil 4. *OKMİD'e Ait Path Diyagramı*

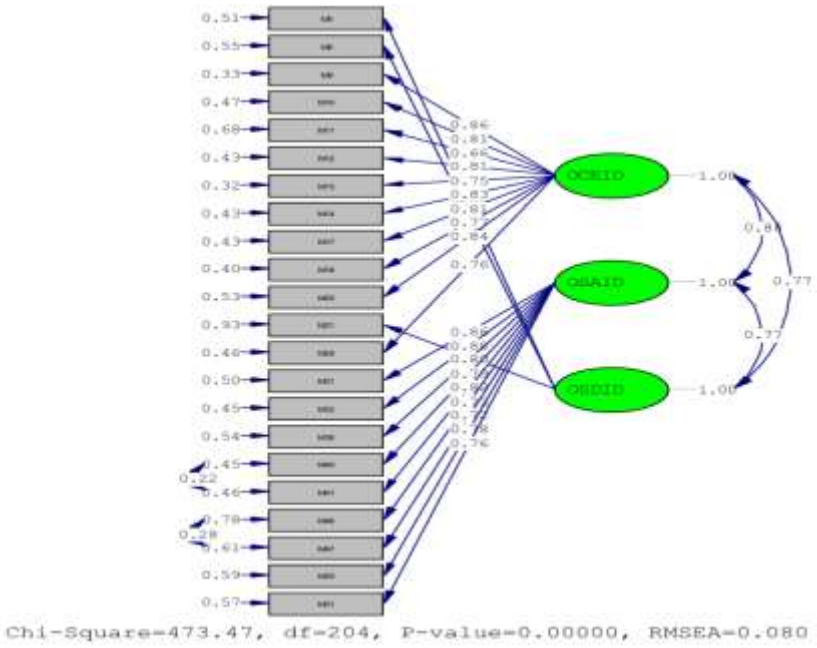

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin, okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirilmeye çalışılmıştır. Geliştirilen iki form şeklindeki ölçekte toplam 41 madde bulunmaktadır. 19 maddeli, 4 alt boyutlu OKİD ve 22 maddeli 3 alt boyutlu OKMİD ölçekleri alt boyutları için ayrı ayrı ve genel olarak değerlendirilebilir. Hem ölçeğin tümü hem de alt boyutlar için puan artışı öğrencilerin istenmeyen davranışlarının arttığını göstermektedir. Ölçeklerde ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçeğin okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını belirlemek konusunda gelecek araştırmalarda değişik veri toplama araçlarıyla kullanımı ve elde edilecek olan bulguların birlikte yorumlanması çalışmanın önemini arttıracağı düşünülmektedir. Ayrıca ölçek sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumları hakkında görüşlerinin belirlenmesini sağlayarak, okul öncesi eğitim programlarının, eğitim ortamının, öğretmen tutumlarının gözden geçirilmesi açısından değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır. 41 madde ve yedi boyuttan oluşan, okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak belirleme ölçeğinin, öğrencilerin 1. sınıfta istenemeyen davranış gösterme durumlarını okul öncesi eğitimi almış veya almamış olmalarının etkilerini belirlemeye yönelik çalışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir. Geliştirilen ölçeğin geçerliliğini incelemek amacıyla ölçek, aynı yapıyı ölçen farklı ölçeklerle karşılaştırılabilir. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi alan ve almayan öğrencilerin istenmeyen davranış gösterme durumlarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitimi ortamında karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını ortaya koyacak ölçekler geliştirilebilir.

Kaynakça

Akçadağ, T. (2016). Sorun davranışların yönetimi. H. Kıran & K. Çelik (Edt.), *Etkili sınıf yönetimi* içinde (Geliştirilmiş 12. Baskı, ss. 255-288). Anı.

Bayram, N. (2004). *Sosyal bilimlerde SPSS ile veri analizi*. Ezgi.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı.* (16. Baskı). Pegem.

Can, A. (2024). *SPSS ile bilimsel araştırma süresince nicel veri analizi* (12. Baskı). Pegem.

George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference.* Pearson.

Kalaycı, Ş. (Ed.). (2014). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri* (6. Baskı). Asil.

Martin, C. R., & Newell, R. J. (2004). Factor structure of the hospital anxiety and depression scale in individuals with facial disfigurement. *Psychology Health and Medicine, 9*(3), 327-336. https://doi.org/10.1080/13548500410001721891

Meydan, C. H., & Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi: AMOS uygulamaları* (2. Baskı). Detay.

Oktay, A. (2013). Okul öncesi eğitim ve ilköğretimin çocuğun yaşamındaki yeri ve önemi. A. Oktay (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (2. Baskı, ss. 1-20). Pegem.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online, 8*(2), 23-74.

Schriesheim, C. A., & Eisenbach, R. J. (1995). An exploratory and confirmatory factor-analytic investigation of item wording effects on the obtained factor structures of survey questionnaire measures. *Journal of Management, 21*(6), 1177-1193. https://doi.org/10.1177/014920639502100609

Shevlin, M. E., & Lewis, C. A. (1999). The revised social anxiety scale: exploratory and confirmatory factor analysis. *The Journal of Social Psychology, 139*(2), 250-252. https://doi.org/10.1080/00224549909598381

Taşçı, N. (2016). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim başarısına etkisi (Yozgat ili Akdağmadeni ilçesi örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 432579)

Tavşancıl, E. (2019). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (6. Baskı). Nobel.

Uysal, H., Akbaba Altun S., & Akgün E. (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *Elementary Education Online, 9*(3), 971- 979

Yalman, D. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin, birinci sınıf öğretmenlerinin, ana sınıfı öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitimden ilköğretime geçişte yaşanan uyum sorunlarıyla ilgili görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 279861)

Yiğit, B. (2016). Sınıfta disiplin ve öğrenci davranışının yönetimi. M, Şişman & S. Turan (Edt.), *Sınıf yönetimi* içinde (13. Baskı, ss. 77-95). Pegem.

EKLER

EK-1. Okul Öncesi Eğitimi Alan Öğrencilerin İstenmeyen Davranış Gösterme Durumları (OKİD) Ölçeği

Cinsiyetiniz	Kadın ( ) Erkek ( )	**Mezun olduğunuz okul/ Fakülte**	:…….
Öğretmenlikteki mesleki kıdeminiz	……..	**Mesleki yaşantınızda 1. sınıf okutma sayınız**	:……..……

	Aşağıdaki cümleleri okuyarak bu ifadelere katılma derecenizi okulöncesi eğitimi <u>ALAN</u> öğrencileriniz için yan taraftaki kısma işaretleyiniz. Öğrencinin Çevresine Zarar Veren İstenmeyen Davranışlar (ÖÇZİD) Öğretim Sürecine Katılmasını Engelleyen İstenmeyen Davranışlar (ÖSKİD) Öğrencinin Kişisel Özelliklerinden Kaynaklanan İstenmeyen Davranışlar (ÖKÖKİD) Öğretimi Engelleyen İstenmeyen Davranışlar (ÖEİD)	**Kesinlikle Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**
ÖÇZİD	Derste bir şey yiyip, içerler.	①	②	③	④	⑤
	Sınıftaki eşyalara zarar verirler.	①	②	③	④	⑤
	Arkadaşlarına karşı hoşgörüsüz davranırlar (isim takma, aşağılama, dışlama vb.).	①	②	③	④	⑤
ÖSKİD	Ders esnasında uyurlar.	①	②	③	④	⑤
	Derse geç kalırlar.	①	②	③	④	⑤
	Sebepsiz yere parmak kaldırırlar (öğretmenin ilgisini çekmek için vb.).	①	②	③	④	⑤
	Derste şarkı söylerler.	①	②	③	④	⑤
ÖKÖKİD	Dersin akışını bozacak şekilde öğretmenlerine aşırı sevgi gösterirler.	①	②	③	④	⑤
	Derste dikkat çekmeye çalışırlar.	①	②	③	④	⑤
	Sınıfta gürültü yaparlar.	①	②	③	④	⑤
	Ders esnasında etkinlik yapma sıralarını beklerken sabırsızlanırlar.	①	②	③	④	⑤
ÖEİD	Öğretmenlerine saygısız davranırlar.	①	②	③	④	⑤
	Uygunsuz hareketler sergilerler.	①	②	③	④	⑤
	Kendi temizliklerine özen göstermezler.	①	②	③	④	⑤
	Sırada uygun olmayacak şekilde otururlar.	①	②	③	④	⑤
	Ders akışını bozacak biçimde arkadaşlarını güldürmeye çalışırlar.	①	②	③	④	⑤
	Ders araç-gereçlerini kasıtlı olarak getirmezler.	①	②	③	④	⑤
	Ders araç- gereçlerini getirdikleri halde kasıtlı olarak kullanmazlar.	①	②	③	④	⑤
	Kendi paralarını ve eşyalarını israf ederler.	①	②	③	④	⑤